

FLYKTINGAR GENOM SVERIGES ÖGON

En textanalys av artiklar i *Dagens Nyheter* från 1980- och 2010-talet

Medie- och kommunikationsvetenskap

Institutionen för kommunikation och medier

Lunds Universitet

MKVA22:4 vårterminen 2017

Författare: Johanna Strömsten och Jenny Castegren

Handledare: Erik Edoff

Examinator: Per Möller

Sammanfattning

Den stora ökningen av flyktingar som sökte sig till Sverige och nådde sin högsta nivå år 2015 (Migrationsverket 2017a&b) har varit en omdiskuterad fråga i pressen. Det har även pågått en diskussion inom medieforskning om hur tidningar framställer flyktingar i sina texter.

Denna uppsats tar utgångspunkt i tre artiklar av *Dagens Nyheter* från andra halvan av 2010-talet för att få en inblick i samtidens rapportering när det gäller representationen av flyktingar. Med avsikten av att fördjupa förståelsen för de textuella processerna och diskurserna som skapar mening kring flyktingar analyserar uppsatsen även tre artiklar från andra halvan av 1980-talet. Denna period såg antalet asylsökande öka i relation till tidigare år när immigrationen främst bestod av de som kom till landet på grund av arbetsmöjligheter, och detta ger därmed studien ett tidsperspektiv som ställer nutid mot en tid då flyktingfrågan började bli mer aktuell (Migrationsverket 2016). Materialet analyseras genom en kvalitativ text- och diskursanalys.

I samtliga artiklar från *Dagens Nyheter* tydliggörs en distinktion mellan svenskar och flyktingar vilket har studerats som motsatsparet "vi och de". Att det är ett "vi" som rapporterar om och framställer "de andra" har visat sig leda till ett visst sätt att skildra flyktingar på som innefattar nivåer av makt, rasism och diskriminering. Hur medieframställningen ser ut har även visat sig bero på samhällskontexten och de rådande förhållanden och ideologier som en text skapas i. Däremot visar sig rapporteringen också vara mångfacetterad och rymma diskurser som utmanar påståendet.

Nyckelord: *flyktingar, Dagens Nyheter, representation, medierapportering, "vi och de"*

TITEL: Flyktingar genom Sveriges ögon: En studie av representationen av flyktingar i *Dagens Nyheter* under 1980- och 2010-talet

FÖRFATTARE: Jenny Castegren och Johanna Strömsten, författad inom ämnet Medie- och kommunikationsvetenskap, vid Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet vårterminen 2017

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	2
3. Metod	2
3.1. Kvalitativ textanalys	2
3.2. Urval och avgränsning	4
3.2.1. Material	4
3.3. Kritisk reflektion.....	6
4. Teori	7
4.1. Diskurs	7
4.2. Representation	8
4.3. Gestaltningsteori	9
4.4. "Vi och de"	9
4.5. Föreställd gemenskap.....	10
4.6. Inbäddad rasism.....	11
5. Tidigare forskning	11
6. Analys	12
6.1. "De": representationen av flyktingar	13
6.1.1. Flyktingar som problem.....	13
6.1.2. Flykting som en absolut identitet	16
6.1.3. Flyktingar som en grupp (av individer).....	19
6.2. "Vi": bilden och perspektivet av Sverige	21
6.2.1. Sverige som mottagarland.....	21
6.2.2. Sverige som en föreställd gemenskap.....	23
6.3. "Vi och de"	24
6.3.1. En konfliktrelation	24
6.3.2. En maktrelation	25
7. Slutdiskussion	27
Käll- och litteraturförteckning	29

1. Inledning

Flyktingfrågan har blivit en viktig och aktuell fråga i samhället. År 2015 ansökte 162 877 människor om asyl i Sverige (Migrationsverket 2016). Att människor flyr från krig är dock inget nytt och har länge varit en realitet som påverkat den svenska kontexten. Enligt Migrationsverket var även andra halvan av 1980-talet en period då antalet asylsökande ökade stort i relation till tidigare år, då invandringen främst skedde på grund av arbetsmöjligheter (2017 a&b). Migrationsverket benämner därmed andra halvan av 1980-talet som “de asylsökandes årtionde” (2016), då flyktinginvandringen till Sverige började blir mer markant för första gången sedan andra världskriget (ibid.). I denna kontext har flyktingmottagande blivit en diskussion som bland annat handlar om hur flyktingar inordnas i ett lands regler, föreställningar och kategorier, vilket i sin tur motiverar en diskussion om in- och exkludering i samhället och samhällsinstitutioner (Montesino 2008:39).

I samband med detta har flyktingar setts som något hotfullt i medier eftersom de står utanför nationens traditionella gemenskap (Montesino 2008:40). Hur medier och tidningar rapporterar om detta ämne har framstått som ett diskuterat problemområde eftersom det kan förknippas med rasism, diskriminering och därmed demokrati (Graf 2015:337ff.). Pressen har ett starkt inflytande i människors världsbild och nyhetsrapportering kan ibland ses som en form av objektiv sanning som man okritiskt tar till sig, även om den är ideologiskt bunden (Berglez 2010:269). Objektivitet är dock omöjlig att uppnå eftersom det alltid sker en tolkning av den sociala verkligheten när en text produceras (Ledin & Moberg 2010:153). Med denna utgångspunkt har en rad olika studier visat att pressen har en icke-neutral syn på det främmande (Graf 2015:337ff) och uppsatsen ska med detta studera hur flyktingar och asylsökande framställs i pressen.

För att konkretisera problemområdet har vi valt att undersöka medierapporteringen om asylsökande och flyktingar i utvalda artiklar från *Dagens Nyheter* (hädanefter förkortat *DN*) som publicerades under perioderna av andra halvan av 2010-talet samt andra halvan av 1980-talet. Valet av *DN* grundar sig i att det är en av Sveriges största och rikstäckande morgontidningar (Dagspress.se 2014), och det innebär att den breda läsarkretsen ökar mediets inflytande och position i samhället.

Avslutningsvis är det relevant att nämna att vi är medvetna om att termerna “flykting” och “asylsökande” har olika innebörder. Vi kommer att ta hänsyn till en representation som innefattar båda dessa benämningar men främst använda “flykting”, i och med att båda syftar på samma övergripande mening och *DN* också tenderar att använda dem likvärdigt.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka pressens framställning och representation av flyktingar genom att analysera artiklar från *DN*. För att nå en djupare förståelse för rapporteringen och diskurserna i texterna ställs artiklar från nutidens rapportering mot artiklar från andra halvan av 1980-talet, alltså två perioder då flyktingfrågor framstår som relevanta för dagordningen på olika sätt.

Frågeställningar:

- Hur framställs flyktingar i uppsatsens empiriska material från 1980- och 2010-talet?
- Vilka underliggande strukturer i form av diskurs och ramverk kommer fram i artiklarna från *DN*, och hur förhåller de sig till varandra?

3. Metod

3.1. Kvalitativ textanalys

Uppsatsens syfte och frågeställningar förutsätter att vi kommer i dialog med texter för att nå kunskap om hur de hanterar framställningen av flyktingar i uppsatsens tidsperioder. Därför genomförs studien med hjälp av en kvalitativ textanalys. Typen av textanalys förlitar sig också på några grundidéer från kritisk diskursanalys.

Med textanalys menas att man genom en analytisk procedur som bygger på de begrepp, perspektiv och frågor man ämnar besvara betraktar och dekonstruerar texten för att nå det den har att erbjuda. Detta gör det sedan möjligt att komma fram till ett resultat och uppfylla studiens syfte (Østbye, Knapskog, Helland & Larsson 2003:63). Vi fokuserar på artiklarnas *innehållsmässiga förhållanden*, mer specifikt hur framställningen av flyktingar konstrueras i texterna, och därför blir textanalys den adekvata insamlingstekniken (ibid.:70). Den konkreta kvalitativa inriktningen av en textanalys reflekteras i hur texterna analyseras på djupet, i och med att en del av det analyserade innehållet är inbäddat och ofta mångtydigt. Metoden förlitar sig därmed på en tolkande dimension, eftersom de textuella strategierna som analyseras inte är mätbara variabler som enbart observeras för att komma fram till slutsatser (ibid.:64f.). Metoden, i sin kvalitativa natur, har alltså en hermeneutisk vetenskapsteoretisk utgångspunkt. Detta innebär att kunskap om verkligheten nås genom tolkning, på grund av synen på verkligheten som mångtydig, dynamisk och socialt konstruerad (ibid.:21ff.). Därför kan man anse att studien utgår från en symptomal läsning, vilket innebär att den ämnar komma

åt textens underliggande innebörd (ibid.:65).

Den symptomala läsningen används av diskursanalytiska angreppssätt. Genom att inspireras av kritisk diskursanalys utgår uppsatsen från diskursbegreppets generella position av att texter är kontextbundna och en form av social praktik som reproducerar och reproduceras av strukturer i samhället. Den kritiska inriktningen av diskursanalys som metod bygger på en ideologikritisk grund och uppmärksammar hur diskurser kan kopplas till större maktfrågor (Bergström&Boréus 2005:322). I en kritisk diskursanalys försöker man därmed komma åt varför texten ser ut som den gör, vilket naturaliserade perspektiv den utgår från, vilken ideologi och vilken del av samhället texten medverkar i eller motverkar (Berglez 2010: 265ff.). Metoden är ett viktigt angreppssätt för att analysera medie- och nyhetsdiskurs, och därför en relevant grund för uppsatsen eftersom materialet består av medieinstitutionella texter som handlar om minoritetsgrupper som dessutom påverkar det svenska samhället. Det gör det naturligt för en inbäddad makt att komma fram, eftersom en nationell institution rapporterar om en grupp som inte ingår i den traditionella gemenskapen. Uppsatsen är dock inte en kritisk diskursanalys i sin helhet. Den anammar principen av att texterna är ideologiskt maktbundna men ägnar sig inte åt att göra en utförlig analys av samhället utanför texterna, eftersom den utgår från diskursen i texten och inte tvärtom.

Uppsatsens konkreta textanalytiska metod bygger på att strukturera och tematisera analysen enligt motsatsparet "vi och de", som kommer att redogöras för i uppsatsens teoriavsnitt. Detta motiveras av att den oppositionen förekommer i materialet som en central del av flyktingrepresentationen och har en framträdande roll inom tidigare forskning som presenteras senare. "Vi" syftar på identiteten som skapas av den svenska kontexten, som bland annat *DNs* läsare och skribenter tillhör, medan "de" står för flyktingar som befinner sig utanför den kretsen och som därför främmandegörs. I analysen studeras "vi" och "de" var för sig och sedan i relation till varandra. Den styrs också av och uppmärksammar tre dimensioner av artiklarna som skapar mening kring flyktingar – det övergripande budskapet som uttrycks, vad det innebär, vilket kopplas till de inbäddade maktstrukturer och diskurser som reproduceras, och hur det kommer fram i de olika textuella och diskursiva strategierna. Artiklarna från båda perioderna analyseras enskilt men även i samband med varandra, eftersom det gör att nya aspekter uppmärksammas och kan lyftas.

På detta vis kan studien fullbordas enligt premisserna som presenteras i inledningen, syftet och frågeställningarna. Den beskrivna metoden gör det möjligt att komma i en fördjupad dialog med texterna och förstå de diskursiva strategierna som konstruerar dem.

3.2. Urval och avgränsning

Uppsatsens material innefattar två journalistiska genrer – nyhetsartikel och reportage. De två genrer ger tillgång till två olika infallsvinklar på representationen av flyktingar, och därmed ett vidgat perspektiv på problemområdet. Nyhetsartikeln utgör en central roll i medierapporteringen och innehar ett bredare samt opersonligt perspektiv på frågan, medan reportagen redogör för en mer närliggande och utvecklad bild av den framställda verkligheten. Gränserna mellan genrerna är dock inte alltid skarpa, men det finns några övergripande kriterier som fungerade som vägledning i urvalsmetoden. Nyheter befinner sig ofta i början av tidningen, är mer sakliga och beskrivande av en händelse eller fenomen med stort intresse i den specifika kontexten de skrevs i. Reportage tar större utrymme, är mer personliga och tenderar att berätta om en observerad situation, men gestaltar och illustrerar ändå en verklighet genom att det lilla speglar det stora. Dessa genrer kontrasterar med opinionstexter som debattartiklar, eftersom de syftar på att skildra en verklighet (Häger 2009:40ff.).

Valet av artiklar baserade sig på tillvägagångssättet av att använda sökorden “flyktingar” och “asylsökande” i databaser som “Artikelsök” och “Retriever Research”, och därefter välja ut relevanta rubriker. En rubrik ansågs vara relevant om den gav intrycket av att fokusera på flyktingar eller flyktingfrågor. Därefter läste vi dessa artiklar för att göra ett slutgiltigt val. Valet grundades i att artiklarna skulle hålla sig till de journalistiska genrerna vi hade bestämt och att de skulle behandla flyktingfrågor och flyktingar på ett plan som inte var alltför specifik (till exempel genom att rapportera om ensamkommande flyktingbarn), utan hade ett mer övergripande perspektiv av ämnet. Artiklarnas olika innehåll skulle heller inte vara i total enlighet med varandra utan redogöra för olika synsätt inom problemområdet. Detta på grund av att vid en analys kunna upptäcka nya vinklar och nivåer inom ämnet.

Vi kom fram till att tre artiklar från andra halvan av 2010-talet och tre från andra halvan av 1980-talet var passande både för uppsatsens storlek och för typen av analys som genomförs. Faktumet att det är fler nyhetsartiklar än reportage motiveras av att de förstnämnda är mer centrala i pressens rapportering. Artiklarna presenteras nedan.

3.2.1. Material

Det empiriska materialet bygger som sagt på två nyhetsartiklar och ett reportage från uppsatsens vardera tidsperiod, vilka kortfattat beskrivs nedan.

“Att stoppa flyktingarna innebär våld” (Kärrman & Eriksson 2015-11-11) diskuterar behovet av att begränsa antalet asylsökande som kommer till Sverige, som anses vara alltför

påfrestande för mottagningssystemet. Olika experter, huvudsakligen forskare och professorer från olika universitet, diskuterar om det är möjligt att begränsa det antalet, och alternativet av att införa gränskontroller tas upp, vilket framstår som en viktig del av den politiska debatten.

“Misslyckande att nyanlända passiviseras” (Stenberg 2016-06-13) redogör för hur den svenska integrationspolitiken har misslyckats med att integrera nyanlända i samhället och arbetslivet. Artikeln beskriver delar av *Sveriges Radios* reportage om Joumard Barafi, en syrisk flykting som har varit i Sverige i 17 månader då artikeln skrevs. Genom honom får läsare en inblick i det svenska flyktingmottagandet och svårigheterna av att komma in i samhället, bland annat långa väntetider på uppehållstillstånd och begränsade arbetsmöjligheter i de små kommunerna där flyktingar placeras. Artikeln kommer framöver att benämnas “Misslyckande”.

Reportaget “Ett år av flyktingkris” (Orrenius 2016-08-26) följer paret Alia och Mohammeds erfarenheter och tankar som flyktingar. Texten beskriver deras liv i Syrien, färd över Medelhavet och process av att försöka få uppehållstillstånd i Sverige. Med utgångspunkt i deras upplevelser skildras perioden 2015-2016 i Sverige när det gäller flyktingfrågan, en stor del av den politiska och samhälleliga debatten under den perioden.

“Thord Palmlund om flyktingströmmen: ‘Vi klarar inte fler’” (Ribbing 1986-10-04:6) kretsar kring dåvarande Invandrarverkets generaldirektör Palmlund och hans resonemang om att Sverige under 1986 står inför en kritisk situation eftersom det inte finns tillräckligt med resurser för att kunna ta emot lika många flyktingar som man har gjort. Han understryker att antalet asylsökande har ökat kraftigt och att det försvårar Sveriges kapacitet av att genomföra ett bra flyktingmottagande. Artikeln kommer framöver att benämnas “Vi klarar inte fler”.

“Finska folkvandringen förbi: Iranier nu största invandrargruppen” (Ericsson 1986-12-28:8) skildrar Sveriges relation till invandring under 1900-talet, och hur läget ser ut när artikeln är skriven. Den beskriver hur den största invandrargruppen länge hade varit från Finland, men att rollen övertogs av människor från Iran som var flyktingar, och därför inte kom till Sverige av arbetsmarknadsskäl. Artikeln kommer framöver att benämnas “Iranier nu största invandrargruppen”.

“Flyktingarnas svenska vardag: Charm, ett livsvillkor” (Tengvall 1988-06-25:7) beskriver olika aspekter av hur flyktingar lever och mottas i olika svenska små kommuner. Bland annat tas det upp hur flyktingar hanterar de långa väntetiderna på uppehållstillstånd och kontakten mellan dem och resten av befolkningen i kommunerna, en kontakt som ibland visar sig inneha en viss grad av konflikt. Texten utgår från intervjuen *DN* har gjort med olika

flyktingmottagare och med en politisk flykting som arbetar som tolk i en liten kommun. Artikeln kommer framöver att benämnas "Charm".

3.3. Kritisk reflektion

Utifrån det som nämndes i metodbeskrivningen är kunskapen som produceras av en kvalitativ metod med en hermeneutisk vetenskapsteoretisk utgångspunkt ett resultat av att den sociala verkligheten tolkas, inte av att den objektivt observeras (Østbye, Knapskog, Helland & Larsson 2003:21ff.). Det blir därmed relevant att kritiskt diskutera frågor om validitet och reliabilitet, det vill säga undersökningens giltighet och pålitlighet (ibid.:40f.). Å ena sidan kan man se det som att kunskapen blir relativ och subjektiv. Å andra sidan är en kvalitativ metod den mest passande för att komma åt dimensioner av komplexitet och nyanser som ämnet och problemområdet kräver. Genom att använda en vetenskaplig metod och utgå från vetenskapliga teorier ämnar uppsatsen producera grundad och motiverad kunskap, trots den inneboende tolkande dimension som metoden innefattar (ibid.:21ff.).

Ett annat problem som uppstår med metoden är omöjligheten av att producera generella slutsatser, eftersom mängden empiriskt material och själva metoden inte kan motivera generaliseringar. Andelen artiklar som analyseras står endast för en bråkdel av helheten när det gäller pressens rapportering, och samlingen av de texterna kan inte ge insyn i en hel periods rapportering. Dessutom kan inte den valda metoden bidra med mätbara resultat, som möjliggör en generalisering. Funktionen den fyller baserar sig på att skapa en djupare förståelse för hur texten och diskurser skapar representationen av flyktingar i det empiriska materialet, inte på att förklara hur representationen är i pressen (Østbye, Knapskog, Helland & Larsson 2003:41f.).

Uppsatsen anammar också utgångspunkterna och intentionerna för kritisk diskursanalys men distanserar sig från kopplingen till den sociokulturella och sociohistoriska dimensionen samt användningen av en kritisk diskursanalytisk modell (Berglez 2010:273ff.). Det empiriska materialet är det huvudsakliga fokuset och uppsatsen analyserar det på djupet. Den kontextuella dimensionen, bland annat diskussionen om diskurs, utgår från själva innehållet i artiklarna. Analysen studerar därmed diskursen i texten, och inte texten i diskursen. För att en kritisk diskursanalys ska kunna fullbordas förutsätter den en mer omfattande studie, som går utöver ramarna för uppsatsen.

När det gäller urval hade man kunnat gå mer än en relevant väg för att få ett historiskt perspektiv på representationen av flyktingar. Vi valde som sagt att studera representationen av

texter från nutiden (andra halvan av 2010-talet) och jämföra dem med texter från andra halvan av 1980-talet. En annan väg att gå hade varit att rikta jämförelsen mot 1990-talet i samband med Balkankriget. Balkankriget och nutidens krig i Syrien är liknande i fenomenets skala, men under senare halvan av 1980-talet skedde också en betydande ökning av antalet asylsökande i Sverige som innebar en förändring i landets immigration och gjorde flyktingfrågor aktuella för första gången sedan andra världskriget (Migrationsverket 2016). Vi gjorde ett medvetet val av att förhålla oss till detta och få den vinkeln på tidsperspektivet, även om perioderna är väldigt annorlunda ur ett medie-, samhälls- och politiskt perspektiv.

Till slut kan man ge uttryck för en reflektion om analysens uppbyggnad. Den analytiska metoden som bygger på motsatsparet "vi och de" delar upp och analyserar beståndsdelarna var för sig, trots att de är beroende av varandra och inte kan studeras helt enskilt. Däremot möjliggör detta sätt att analysera en fördjupning i de olika delarna av motsatsparet som analyseras, och som i slutet dessutom studeras i relation till varandra.

4. Teori

Teoriavsnittet behandlar först begrepp som är viktiga för förståelsen för medierepresentation och hur artiklarna ser ut, nämligen *diskurs*, *representation* och *gestaltningsteori*. För att sedan förstå medierapportering som specifikt handlar om flyktingar är begreppen "vi och de", *föreställd gemenskap* och *inbäddad rasism* relevanta att redogöra för.

4.1. Diskurs

I denna studie är *diskurs* ett relevant begrepp eftersom den skapar möjligheten av att inneha en kritisk hållning till de tidningsartiklar som analyseras. Som nämnt i metodbeskrivningen är denna kritiska hållning viktig för att komma åt möjliga inbäddade och diskriminerande maktstrukturer i texterna, som kan komma till uttryck genom användningen av olika diskurser (Bergström&Boréus 2005:321).

Inom diskursteorin var teoretikern Michel Foucault en betydande person, som förknippas med att introducera diskursbegreppet inom samhällsvetenskapen. Han menade att diskurs är en samling strukturer, koder och normer som i samband med sociala praktiker ger texten sin betydelse. Dessa mönster är kopplade till makt och skapar subjektpositioner, det vill säga olika roller och identiteter i diskursen. Denna definition av diskurs är bred, och menar att hela den diskursiva praktiken, även den utomtextuella, faller inom diskursbegreppet (Bergström&Boréus 2005:309; Lindgren 2009:111ff.).

Uppsatsen förhåller sig till kritisk diskursanalys och för den är det även relevant att lyfta fram Norman Faircloughs diskursbegrepp, som har en mer lingvistisk och textfokuserad utgångspunkt än Foucault. Han menar att diskurs består av tre dimensioner: själva texten, den diskursiva praktiken (det vill säga hur texten produceras, distribueras och konsumeras) samt den sociala praktiken, vilket innebär att diskursen relateras till yttre och bredare aspekter av det sociokulturella sammanhanget som ideologi och makt (Bergström&Boréus 2005:307f.). Med detta bygger Faircloughs resonemang på att diskurser är konstruerade av dessa yttre strukturer, samt konstruerande genom att reproducera de diskursiva praktikerna de förhåller sig till. Diskurser fyller därmed funktioner av att konstruera sociala identiteter, upprätthålla sociala relationer, bidra till att upprätthålla rådande maktstrukturer och skapa subjektpositioner (Fairclough 1995:55). Genom detta begrepp ämnar en kritisk diskursanalys med en ideologikritisk grund undersöka relationen mellan diskurser i texter och sociala strukturer, och därmed inbäddade maktstrukturer som inte alltid är tydliga (Bergström&Boréus 2005:321ff.).

Textanalysen tar hänsyn till diskurser som är med och konstruerar artiklarna, och hur de reflekterar maktstrukturer och skapar subjektpositioner. Artiklarna påverkas av den sociala verkligheten och relationer, *DN* som institution, det politiska läget och samhället i stort, som har en inverkan på den text som produceras.

4.2. Representation

Uppsatsen analyserar representationen av flyktingar i det empiriska materialet. Stuart Hall menar att representation består av en process som inträffar när språk skapar och kommunicerar mening (2013a:1). Språket är alltså en grundläggande faktor i den processen, och den bygger på koder och tecken vilka skapar en text och representerar en del av verkligheten samt ger den mening. Dessa koder och tecken är sociala konventioner och kulturellt betingade, som enligt en socialkonstruktionistisk anda också bidrar till att skapa verkligheten (ibid). Med detta är en text också en form av representation, snarare än en direkt avspegling av en fast verklighet (Ledin & Moberg 2010:153). Den skapar och reproducerar mening enligt sina ramar, och det är viktigt att förstå hur medietexter gör detta eftersom de har en position av auktoritet i samhället.

Uppsatsen uppmärksammar hur makt över flyktingar kommer fram genom representation. Makt inom representation kommer fram i användningen av diskurser, som framställer och skapar mening kring något enligt egna premisser (Hall 2013b:249). Analysen undersöker

bland annat hur denna representation och meningsskapande sker genom motsatsparet ”vi och de”, vilket utgör en teori som förklaras längre fram.

4.3. Gestaltningsteori

Analysen av artiklarna är som nämnts intresserad av texten och dess funktion att skapa mening, men uppmärksammar även hur dimensioner av kontext och bakomliggande ideologier är med och skapar artiklarna.

Gestaltningsteorin (även kallad *framing*) innefattar ett förhållande mellan kontext och journalistens förhållningssätt och hur medieframställningen ser ut. Teorin lyfter fram hur en sakfråga både skildras och uppfattas, och menar även att en nyhetsrapportering aldrig kan vara objektiv utan grundas i medvetna eller omedvetna val från redaktionens sida (Shehata 2015:360). När medier och medarbetare skildrar samhället har de tydliga eller otydliga ramar att utgå från. Ramarna styr bland annat vilka infallsvinklar som kommer fram och hur språkbruket ser ut (ibid.:362). Det finns ramar som är mer generella för nyhetsrapportering i stort vilka innebär övergripande journalistiska rutiner, praktiker och värderingar som ger texten sin utformning. Detta kallas för *medielogik* (ibid.).

Samhällsklimatet och *DN* har inverkan på hur journalisterna uttrycker, gestaltar och rapporterar om flyktingfrågor. Detta kan ändras över tid och därmed kan skildringen och uttryckssättet se olika ut beroende på vilket år det empiriska materialet är producerat. Även om uppsatsen inte ämnar producera generella slutsatser om en periods rapportering om flyktingar bär den med sig en medvetenhet om att de kontextuella ramarna påverkar hur innehållet presenteras och gestaltas.

4.4. “Vi och de”

Redogörelsen för begreppet *representation* tog upp hur motsatsparet “vi och de” är centralt för representationen av flyktingar. I medierapportering skapas kategoriseringen av människor i ett “vi” kontra ett “de”, som styrs av hur personerna eller grupperna är anpassade till de rådande normer och samhällsklimat som texterna skapas inom (Allan 2010:172ff.). När “de” skildras i det empiriska materialet görs det med utgångspunkt från “vi, Sverige”, med journalisten i rollen som tolkare av den sociala verkligheten utifrån den positionen.

Det finns en problematik när “vi” gör en medieskildring av “dem” i en negativ dager eftersom det då sker en diskriminering och rasistisk framställning, som i många fall är strukturell och naturaliserad (Allan 2010:172ff.). Hall beskriver att mening skapas genom

binära oppositioner och att en av de två motsatsparterna alltid är starkare än den andra (Hall 2013b:225). Genom att lägga vikt vid att “de andra” inte är “vi” bibehåller personerna i “vi”-gruppen en maktposition och en tanke på “de andra” som fiende, vilket stärker de gemensamma kulturella, sociala och politiska ramarna (Teshahoney 2001:196ff.). Hur medierapporteringen om exempelvis flyktingar ser ut ändras dock med tiden (Guedes Bailey & Ramaswami 2005:276) och det är detta som den komparativa studien mellan det empiriska materialet från två skilda perioder ämnar undersöka.

Bakgrunden för “vi och de”-teorin hittas långt tillbaka i tiden. Fördomar gentemot ett “de” utanför Europa och västerlandet tar utgångspunkt i *pistocentrismen*, det vill säga där “vi”- och “de”- grupper skapas genom religionstillhörighet (Holmberg 1994:24). De kristna ansåg sig själva som en god “vi”-grupp och resterande var “andra” (ibid.). Som utveckling av pistocentrismen följde etniska fördomar och *eurocentrism*, det vill säga Europa i centrum (ibid.:25f.). Med underlag av rädsla, hotkänsla och en vilja att förstärka den nationella och europeiska gemenskapen har en allt mer negativ bild av “de andra” uppstått där “de”-gruppen ofta anklagas för problem och orättvisor i “vi”-gruppens länder (Teshahoney 2001:198f.).

Att det sker en negativ framställning av “de andra” är en viktig tanke i uppsatsens analytiska del. Infallsvinkeln är däremot öppen och förutsätter inte att det sker en strukturell diskriminering, men tar hänsyn till att detta ändå kan hittas i det empiriska materialet.

4.5. Föreställda gemenskaper

När man pratar om hur “vi:et” skapas och upprätthålls är Benedict Andersons begrepp *föreställd gemenskap* relevant att förhålla sig till. Anderson menar att en nations gemenskap är föreställd eftersom befolkningen inte kommer att träffa eller känna alla som ingår i landet (Anderson 2005:21). Gemenskapen finns däremot med motivationen att den bygger på att befolkningen delar samma nationella och kulturella tillhörighet (ibid.). Personerna i “vi”-gruppen Sverige känner inte alla varandra men de sammanfogas ändå till en gemensam grupp, särskilt när det kommer till att distansera sig från den utomstående “de”-gruppen.

Eftersom *DN* som aktör står i fokus i uppsatsen är det viktigt att förstå hur medier upprätthåller den föreställda gemenskapen i tilltalet av en viss mediepublik. Anderson beskriver att tidningar skapar en föreställd gemenskap mellan människor eftersom man som läsare känner en samhörighet med andra läsare (Anderson 2005:44f.). “Vi:et” som läser *DN* känner en tillhörighet med andra som läser samma artikel någon annanstans, och genom att känna igen sig i tilltalet som skapas. Gemenskapen upprätthålls sedan genom att

tidningsläsandet sker dag efter dag (ibid.). Uppsatsen undersöker även hur artiklarnas språk upprätthåller den föreställda gemenskapen.

4.6. Inbäddad rasism

Med flyktingfrågan i fokus är rasism en relevant aspekt att ta hänsyn till i denna studie. Stuart Hall skiljer på två typer av rasism: *öppen* och *inbäddad*. Öppen rasism syftar på den som tydligt och öppet sker i samtal, uttryck och handlingar (Hall 1990:91). Inbäddad rasism är inte tydlig på ytan utan handlar om en representation som naturaliserats, men som i grunden har rasistiska tendenser (ibid.) Medietexter uttrycker inte alltid uttalade rasistiska budskap men kommunicerar trots allt ofta enligt rasistiska premisser (ibid.:89ff.). När medier representerar och framställer etnicitet tar det utgångspunkt i samhällets rådande ideologi (ibid.:89). Med grund i tidigare forskning har det tydliggjorts att tidningsartiklar ofta innehåller rasism av olika slag. Det är något som denna studie kommer att förhålla sig till och uppmärksamma i artiklarnas ord och beskrivningar.

5. Tidigare forskning

Uppsatsen förhåller sig till och utgår från tidigare forskning som studerar flyktingar i pressen och berör frågor om naturaliserad diskriminering, bland annat genom konstruktionen av motsatsparet “vi och de” samt in- och exkluderande av flyktingar från tidningens diskurs.

“Främlingar i nationens spegel” av Gunilla Hultén (2006) skildrar några svenska lokaltidningars framställning av invandring i förhållande till en nationsbild, från 1945 till 2000. Artikeln belyser hur representationen av invandrare som främlingar bidrar till konstruktionen av en nationell, föreställd och kulturell gemenskap (ibid:126ff.). Liksom Hultén studerar uppsatsen skildringen av en grupp av “andra” i svensk press, men den har flyktingar i fokus och inte helhetsgruppen invandrare. En annan beröringspunkt är synen på “vi”-dimensionen, den föreställda gemenskapen, som en betydelsefull del av framställningen av ett “dem”. Materialet skiljer sig dock i den bemärkelsen av att *DN* är rikstäckande, och Hultén utgår från lokaltidningar.

Ylva Brunes “Journalistikens Andra: Invandrare och flyktingar i nyheterna” (1997) applicerar “vi och de”-resonemanget på en svensk mediekontext och redogör för hur en tanke av “vår” överlägsenhet och “deras” underlägsenhet uttrycks i pressen (ibid.:33). Detta är något som uppsatsen lägger stor vikt vid i tredje analysavsnittet som behandlar konflikt och makt i det empiriska materialet. Brune redogör även för olika typer av diskurser som

framkommer i de analyserade tidningsartiklarna om flyktingar och några återkommande representationer, och är därmed relevant för uppsatsens syfte (ibid.:35ff.).

Ytterligare en artikel av Brune som är användbar är "Den dagliga dosen: diskriminering i Nyheterna och Bladet" (2006). Den undersöker hur rikstäckande svenska tidningar år 2005 förhåller sig till diskriminering, rasism, inkluderande och antirasism i samband med att lyfta fram mediernas ansvar för att skildra verkligheten så den främjar pluralistiska och demokratiska tankar (ibid.:89). Brune skildrar distinktionen mellan "vi" och "de" med hjälp av begrepp som diskurs, ramverk (framing) och stereotyp, alltså teoretiska begrepp uppsatsen utgår från. Brunns båda artiklar fokuserar på en specifik period och har ingen historisk förankring så som denna uppsats.

En sista artikel är relevant är Majid KhosraviNiks "The representation of refugees, asylum seekers and immigrants in British newspapers: a critical discourse analysis" (2010). Den behandlar en annan kontext än uppsatsens samt är inriktad på en annan tidsperiod, från 1996 till 2006. Genom en diskursanalys studeras de drag som präglar representationen av flyktingar, asylsökande och immigranter i olika brittiska tidningar samtidigt som detta ställs gentemot den världsliga kontexten (ibid.:1f.). Artikeln har en grundläggande slutsats om att tidningar konstruerar de analyserade grupperna med liknande diskursiva strategier, även om vissa skillnader framkommer beroende på typen av tidning och dess ideologiska positionering. Bland dessa diskursiva strategier finns konstruktionen av motsatsparet "vi och de". Artikeln redogör för att personer som skrivs in i "de"-gruppen, bland annat flyktingar och asylsökande, är mer benägna av att få en negativ och homogen rapportering samt har en mindre chans att bli direkt och ordagrant citerade (ibid.:21ff.). I samma anda ämnar uppsatsen komma åt om det finns liknande diskursiva mekanismer i det empiriska materialet.

6. Analys

Analysen struktureras som nämnt upp i dekonstruktionen av "vi och de". Först undersöks representationen av analysobjektet, "de". Sedan fördjupas analysen i ett "vi", vilket framstår som en förutsättning för analysobjektet och färgar dess representation. Till slut analyseras hur delarna motsatsparet förhåller sig till varandra och skapar en helhet.

6.1. "De": representationen av flyktingar

Som tidigare berättat har flyktingar en tendens att sättas i opposition till utgångslägena i artiklarna samt "vi"-identiteten av de respektive artiklarna, vilket påverkar hur de

representeras. Denna analysdel presenterar tre typer av identitetsskapande mekanismer av representationen som hittas i det empiriska materialet: framställningen av flyktingar som ett problem, presentationen av flyktingskapet som en absolut identitet samt flyktingar som grupp.

6.1.1. Flyktingar som problem

Denna del av analysen ämnar studera hur representationen av flyktingar som problem kan ses som en mekanism för deras identitetsskapande i det empiriska materialet. En relevant aspekt att analysera är om artiklarnas journalistiska problem, det vill säga problemområdet som texten kretsar kring och som gör den nyhetsvärdig, på något sätt tillskrivs själva flyktingarna. Detta är ett resonemang som tar avstamp i bland annat det som Brunes uttrycker om att en kolonial världsbild och en medielogik samarbetar för att "konstruera 'dem' som problematiska, hotfulla och oroande" (2006:90).

De studerade nyhetsartiklarna från 2015 och 2016 presenterar båda samhällseliga och journalistiska problem för Sverige som involverar flyktingar. "Att stoppa flyktingarna innebär våld" följer tesen om att antalet asylsökande bör begränsas, och ger röst åt regeringen och allianspartierna, de experter som menar att situationen är för ansträngd och de som säger att det inte går att lösa det presenterade problemet på ett enkelt sätt. Det är en text där flyktingar presenteras som källan till problemet, genom att agerandet av att begränsa antalet diskuteras som problemlösningen. Sverige beskrivs här som den agerande och överordnade aktören, och som konsekvens faller representationen av flyktingar som aktiva subjekt. De framställs snarare som ett problem som måste lösas. Meningar som "De senaste veckorna har ledande politiker i Sverige börjat debattera hur antalet asylsökande ska begränsas" och "Partiet (...) föreslog samtidigt att Sverige ska stoppa flyktingar vid gränsen om de inte registrerats i något annat land enligt Dublinförordningen" (Kärrman & Eriksson 2015) visar på denna syn. Den legitimeras av att texten citerar experter och därmed ger uttryck för en universitetsdiskurs, som exempelvis när Gregor Noll, professor i folkrätt vid Lunds universitet, säger "Det finns ingen 'quick fix'" (ibid.), vilket förutsätter existensen av ett problem. Diskursen står för kunskap och presenterar innehållet som officiellt och icke-ideologiskt, även om det grundar sig i en politisk diskurs. Den reproducerar en negativ medierepresentation av flyktingar eftersom meningen som skapas kring dem är att de är en utmaning för Sverige.

"Misslyckande" har en kontrasterande infallsvinkel, som bygger på att flyktingar påverkas negativt när de kommer till Sverige. Texten behandlar problemet genom att utgå från *Sveriges Radios* reportage om flyktingen Joumard Barafis liv för att illustrera bristerna av det svenska

mottagningssystemet. Det är alltså en artikel som utgår från flyktingars syn på problemet som beskrivs. Sverige presenteras både i rubriken och i meningar som “Joumard Barafis exempel illustrerar ett par av systemfelen som gör att den svenska integrationen fungerar sämre än den borde” (Stenberg 2016) som en misslyckad aktör. Flyktingar framställs med detta som en del av den samhälleliga utmaningen som beskrivs men inte som ett problem i sig. Diskursen är mer humanitär genom att uppmärksamma och medvetandegöra svårigheter av flyktingars liv och orättvisorna som påverkar dem. Det kommer till exempel fram i “Människor hänvisas till en ofta nedbrytande och passiv väntan” (ibid.), och bidrar till att flyktingar presenteras mer som subjekt. Utöver detta presenteras dem även som en möjlighet för Sverige, om en passivisering undviks. Med detta kan man hävda att rapporteringen i nyhetsartiklarna från 2010-talet rymmer ett flertal diskurser och perspektiv på grund av områdets komplexitet.

Det finns beröringspunkter mellan de ovan diskuterade nyhetsartiklar och de valda från 1986. Först eftersom representationen av flyktingar inte är entydig, och sedan för att framställningen av dem som problem, liksom i “Att stoppa flyktingarna innebär våld”, återkommer i “Vi klarar inte fler”. Texten skildrar flyktingar i termer av att de bär med sig det presenterade problemet till Sverige vilket kommer till uttryck i “Den industrialiserade världen kan inte lösa tredje världens (utvecklingsländernas) problem genom invandring” och “Man klarar inte av den häftiga ökande strömmen hjälpsökande människor” (Ribbing 1986:6). Artikeln är en kanal för rösten av Invandrarverkets dåvarande generaldirektör Palmlund, och kan därför tolkas som en politisk, institutionell och officiell diskurs som gör budskapet av att Sverige inte klarar fler flyktingar legitimt. Däremot visar statistik från Migrationsverkets att sådana uttalanden är ett resultat av hur situationen är upplevd och hur statistiken presenteras och gestaltas, snarare än en objektiv verklighet. Antalet asylsökande för 1986 var inte lika högt som i perioder som följde, bland annat början på 1990-talet och andra halvan av 2010-talet (2017a&b). Statistiken säger också att antalet flyktingar år 1986 var 14600, nästan lika många som år 1985 med 14500 (ibid.). Artikeln ger intrycket av att ökningen var mer extrem genom att fokusera på hur antalet varierade inom det året, till exempel i “I våras var antalet asylsökande 600 till 700 i månaden. Nu är antalet uppe i 1700 den senaste månaden” (Ribbing 1986:6). Texten beskriver flyktingar vidare i termer av vad de har för negativa konsekvenser för Sverige. Det sägs till exempel att flyktingar utmanar opinionen och skapar irritation för de svenska medborgarna, till exempel i “När medborgarna ser flyktingar som utan rätt att arbeta går omkring och väntar på besked om de får stanna väcker det irritation” (ibid.).

“Iranier nu största invandrargruppen” har inte en lika uttalad problemlösningsstrategi utan lägger fokus på att beskriva statistiken och historiken av Sveriges relation till invandring,

samt diskuterar specifikt året 1986 då invandringen främst bestod av flyktingar från Iran, till skillnad från situationen från tidigare år som karakteriserades av finska invandrare. Dock associeras flyktingar till problem på grund av sitt ursprung genom formuleringarna i “de eviga krigerna i Mellanöstern, diktaturerna i Sydamerika” (Ericsson 1986:8). Det är formuleringar som simplificerar situationen och förstärker påståendet av att man rapporterar om ett “de” som är problematiska än ett “vi”. Å andra sidan tas flyktingars svårigheter upp och texten ger därmed uttryck för ett mer empatiskt perspektiv, till exempel i “Och de flesta av de människor som flytt hit från dessa orons områden och fått uppehållstillstånd stannar kvar – åtminstone till förhållandena i deras hemländer förändrats” (ibid.).

Naturaliserade metaforer med negativ konnotation, som används i dessa artiklar från 1986 men inte i det empiriska materialet från 2015 och 2016, kan enligt gestaltningsteorin ses som en inbäddad strategi för att framställa flyktingar som problematiska. ”Vi klarar inte fler” använder genomgående ordet “ström”, vilket förstärker beskrivningen av situationen som ohanterbar på ett naturaliserat sätt. Liknande märks i “Iranier nu största invandrargruppen” med orden “flyktingvåg”, “flyktingström” och “massinvandring” (Ericsson 1986:8), som ger intryck för att flyktingarnas ankomst är en utmaning för det svenska samhället på grund av ordens upphöjda proportioner. Detta lägger grund till meningen kring flyktingar som antagonister, för att de presenteras som ett hot.

Trots dessa observationer om hur flyktingars identitet kopplas till problem i nyhetsartiklarna är identitetsskapandet tydligare och mer komplett i reportagen. Detta kommer av att texternas respektive utgångspunkter är närmare människorna och situationerna som porträtteras. I de studerade reportagen från 1988 och 2016 finns det dock märkbara skillnader i identiteten som gestaltas och hur den kopplas till problem, vilket beror på skillnaden i artiklarnas perspektiv. “Charm” utgår från ett de svenska små kommunernas perspektiv som beskriver hur flyktingar förhåller sig till det svenska samhället. Artikeln bygger på intervjuer som *DN* har gjort med flyktingmottagare och behandlar relationen mellan flyktingar och resten av kommunernas befolkning, både de positiva aspekterna (“Hursomhelst så blev afrikarnerna väldigt populära. Alla älskade dem och till julen var de efterfrågade som tomtar till byns barn”) och de negativa (“En var närmast psykotisk, betedde sig allmänt underligt och skrämde barnen. En var sexuellt framfusig och skrämde de unga flickorna”) (Tengvall 1988:7). De presenteras som främmande och problematiska men under kontroll, vilket kommer fram i “Regelrätta bråk mellan svenskar och flyktingar är mycket sällsynta i de kommuner *DN* talat med. Men det finns.” (ibid.). Skillnaden mellan reportagen är till vilken grad flyktingars individuella identitet kommer fram, vilket påverkar hur de

associeras till problem. I ”Ett år av flyktingkris” är flyktingarparets situation i fokus på en mer personlig nivå, i den mån att de framställs på ett mer djupgående sätt. Deras resa till Sverige, till exempel, skildras med närhet och från deras sida, vilket ses i ”Hon är livrädd för båt-resan. Ändå insisterar hon: Jag följer med. Deras gamla hemkvarter i Damaskus ligger i ruiner” (Orrenius 2016). Detta ökar läsarens förståelse och empati för dem, vilket får dem att distansera sig de från problemdimensionen. ”Charm” styrs däremot huvudsakligen av hur flyktingar observeras, och de är därför mer benägna för att problematiseras.

Som avslutning i denna analysdel kan man komma fram till att den koppling som finns mellan flyktingar och problem i artiklarnas representationsarbete hör ihop med deras perspektiv på själva flyktingarna. Meningen som skapas i vissa moment är, som sagt, att problemet karakteriserar flyktingar och bidrar till att presentera dem i negativ dager. Hall resonerar kring hur representationen av minoritetsgrupper enligt dessa premisser är ett uttryck för inbäddad rasism (1990:91), och det kan man hävda att det händer i och med att de presenteras som underlägsna. Däremot finns det ingen enhetlig diskurs om detta ämne och den som ger uttryck för detta utmanas både mellan perioderna av det empiriska materialet och inom samma period. En slutsats man kan dra är att, ju mer främmande flyktingar görs i det empiriska materialet, desto mer negativt och problematiskt presenteras dem. Flyktingar blir en inneboende del av problemet de ingår i och, i vissa fall, ett problem i sig.

6.1.2. Flykting som en absolut identitet

När flyktingar representeras i det empiriska materialet används flyktingskapet många gånger som bestämmande för deras identitet. Analysen går härmed över från framställning av flyktingar som problem till att studera hur deras framställning kopplas till flyktingskapet.

I nyhetsartiklarna kretsar flyktingarnas identitet ofta enbart kring flyktingskapet. Detta beror på att det är den dimensionen av identiteten som är relevant för artiklarna, och det bredare och mer generella perspektivet som utmärker de texterna bidrar till att de inte går mer på djupet och utöver den kategoriseringen i deras flyktingframställning. Reportagen, å andra sidan, rapporterar som nämnt på ett plan närmare individen. De har därför inte samma benägenhet att begränsa sig till flyktingkategorin i representationen på samma sätt som nyhetsartiklar, även om reportagen också fokuserar på flyktingskapet.

Nyhetsartiklarna från 2015 och 2016 kontrasterar i hur flyktingars identitetsskapande sker. ”Att stoppa flyktingarna innebär våld” rapporterar om samhällsfrågan, som den benämner ”flyktingkrisen”, och hur den påfrestar Sverige samt diskuterar flyktingämnet med grund i

lagar, politik och vetenskap. Den lyfter fram det stora antalet flyktingar som har kommit till landet (“I november har rekordmånga människor kommit till Sverige för att söka asyl”), den politiska debatten (“Regeringen och allianspartierna är överens om att dagens nivåer innebär en mycket stor påfrestning på mottagningssystemet”) och personer som benämns “en rad ledande experter”, bland annat professorer och forskare, som resonerar kring de lagliga aspekterna av att minska antalet flyktingar (Kärrman & Eriksson 2015). Enligt denna röda tråd benämns flyktingar också som “människor” och “persone[r]” (ibid), men meningsskapandet kring dem går inte utöver skildringen av dem som flyktingar som juridiska personer. Det är en konsekvens av artikelns politiska diskurs och vidgade perspektiv, men faktum är att deras subjektdimension försvinner. Till skillnad från artikeln ovan fokuserar ”Misslyckande” mer på de negativa konsekvenser som integrationspolitiken har för flyktingar, vilket gör att den anammar en humanitär diskurs och tar mer hänsyn till individuella fall. Artikeln berättar om Joumard Barafi och läsaren får reda på hans ålder, namn, medborgarskap, situation i Sverige och känslor som till exempel framkommer i “I början lät han så glad och hoppfull. Han ville lära sig svenska, skaffa sig jobb och bostad och hämta hit sin fru, som bor utanför Damaskus” (Stenberg 2016). Han målas upp som en komplett person och inte endast en oidentifierbar flykting vilket gör honom till ett mer aktivt subjekt, även om det är hans flyktingskap som står i fokus.

I de analyserade nyhetsartiklarna från 1986 är det liksom i 2010-talets granskade artiklar flyktingskapet som står i centrum och som personerna beskrivs genom. “Vi klarar inte fler” förlitar sig på en politisk diskurs om flyktingar som därför inte går mycket utöver deras juridiska status och situation. Texten bygger på att presentera flyktingar som en kategori och ett antal vilket uttrycks i “Nu är antalet uppe i 1700 den senaste månaden” och i citeringen av Palmlund som lyder “Vi har på tre år ökat från fem tusen till årets omkring 12000-13000. Ska vi dubbla en gång till?” (Ribbing 1986:6). Representationen bygger på en reducerad bild av flyktingar där deras identitet reduceras till flyktingskapet.

Flyktingar i “Iranier nu största invandrargruppen” begränsas också till siffror och att de tillhör kategorin “flykting”, vilket beror på att den består av en djupgående genomgång av immigrationsstatistiken från tidigare år. Det är en diskurs som gör dem till passiva subjekt som existerar genom att vara observerade. Detta kommer fram i “Men samtidigt som den nordiska invandringen till Sverige nu ligger på lägre nivå än tidigare årtionden efter kriget har alltså den utomeuropeiska invandringen ökat (...). Sedan 1983 har den iranska invandringen nästan tiofaldigats. Under de tre första kvartalen 1986 invandrade över 3600 iranier” och “De är idag ca 4500. Fler människor finns nu i de svenska flyktingförläggningarna än någonsin”

(Ericsson 1986:8). Däremot visar det första citatet även på att flyktingar associeras till sina respektive nationaliteter och att det därmed finns nyanser inom flyktingkategorin, även om denna nyansering inte dominerar i artikeln. Texten visar även på en realitet bakom siffrorna genom att förbigående ta upp verkligheten flyktingar kommer från och den de kommer till “Och de flesta av de människor som flytt hit från dessa orons områden och fått uppehållstillstånd stannar kvar” och “För en del av dem kan väntan på det viktiga tillståndet ta ända upp till två år. Innan de fått tillståndet får de inte arbeta” (ibid.).

När det gäller reportagen är det en kontrast mellan vardera. I “Ett år av flyktingkris” presenteras flyktingar som agerande subjekt och kompletta personer, med detaljerade karakteriseringar. I en faktaruta presenteras Alia och Mohammed med deras ålder, yrke, utbildning och bakgrund som beskriver var de är uppvuxna och deras erfarenheter som flyktingar, och denna medvetenhet av deras hela identitet följer med läsaren genom brödtexten. “Charm” begränsar sig till att skildra människor utifrån benämningen “flykting”. Man får i vissa fall reda på flyktingars nationalitet och vad de gör i kommunerna, men deras identitet bygger på flyktingskapet nästan i sin helhet. Ett exempel på hur flyktingars identitet görs mer reducerad än icke-flyktingars kommer till uttryck är att i slutet av artikeln står det i kursiv text att man ville bevara personernas anonymitet och därför inte använder namn, etniskt ursprung eller var i Sverige personen bor för tillfället. Däremot benämns till exempel en arbetare på flyktingmottagandet som “en ung stockholmspojke” (Tegnvall 1988:7), medan flyktingar karakteriseras på ett liknande och onyanserat sätt mellan sig.

Rapporteringen i samtliga artiklar har visat sig innefatta en koppling mellan att vara flykting och att därmed identifieras som det på ett sätt som reducerar identiteten. Detta kan dock ses som en naturlig konsekvens av artiklarnas ämne handlar om just flyktingfrågor, och därför förhåller sig till en hög nivå av abstraktion och simplificering. Däremot kan flyktingar både som individ och som grupp identifieras som mer än sitt flyktingskap, vilket de görs till större grad i det empiriska materialet från andra halvan av 2010-talet.

6.1.3. Flyktingar som en grupp (av individer)

Representationen av flyktingars identitet som reducerad till sin situation är kopplat till framställningen av dem som ett likformigt kollektiv. Detta skapar mening kring flyktingar som en homogen och ansiktslös massa, och kan relateras till det KhosraviNik säger om att flyktingar tenderar att konstrueras som en grupp av individer med liknande egenskaper, bakgrunder och intentioner (2010:13). Genom att reduceras till kategorin “flykting” tonas varje flyktings individuella identitet ner, och kopplas till kategorins helhet.

“Att stoppa flyktingarna innebär våld”, med sin politiska diskurs samt yttre och bredare samhällsperspektiv, skapar mening kring flyktingar genom att presentera dem som ett onyanserat och problematiskt kollektiv. Den redogör som nämnt för olika röster som uttalar sig om att begränsa antalet asylsökande, och i det sammanhanget är flyktingar i texten ett antal och en ansiktslös beståndsdel av en större samhällsfråga som bygger på att det är en likformig *grupp* som kommer till Sverige. Detta kommer fram i “I november har rekordmånga människor kommit till Sverige för att söka asyl. Regeringen och allianspartierna är överens om att dagens nivåer innebär en mycket stor påfrestning på mottagningssystemet” (Kärman&Eriksson:2015). Själva titeln på artikeln bidrar till att definiera dem som en grupp genom och representera den som sådan genom att använda ordet “flyktingarna”, vilket snarare syftar på att referera till den bestämda och slutna gruppen ”flyktingarna” än till individer som delar en liknande situation men skiljer sig från varandra. “Misslyckande” går emot detta genom att utgå från Joumard Barafis individuella fall, som har beskrivits ovan, för att illustrera bristerna av den svenska integrationen. Artikeln utgår också från kategorin av “flyktingar” i sitt berättande, men texten konstruerar dem som subjekt genom Barafi och, därmed, tenderar att ta mer hänsyn till att den gruppen består av individer.

Nyhetsartiklarna från 1986 tenderar också att avpersonalisera flyktingar i den bemärkelsen att deras identitet vilar på meningsskapandet kring dem som ett kollektiv, som i “Att stoppa flyktingarna innebär våld”. En textuell egenskap som det grundas i är artiklarnas användning av siffror och statistik, eftersom de förutsätter att de uttalar sig om helheten av gruppen de räknar. “Vi klarar inte fler” utgår som nämnt från statistik som visar att det har funnits en ökning av asylsökande under året för att understryka sin tes av att Sverige inte klarar att ta emot fler flyktingar. Meningarna “Antalet har fördubblats sedan i våras” och “I våras var antalet asylsökande 600 till 700 i månaden. Nu är antalet uppe i 1700 den senaste månaden” (Ribbing 1986:6) finns i början av texten och markerar att flyktingar är dessa siffror under texten, att de är ett kollektiv som representeras av ett antal och som därmed framstår som homogen och ansiktslös. “Iranier nu största invandrargruppen” tar upp både flyktingar och invandrare och beskriver i flera lägen även flyktingar i samma termer som helhetsgruppen invandrare. I den statistiska genomgången ställer artiklarna till viss mån de människor som kommer på grund av arbetsmarknadsskäl och de som kommer på grund av krig på samma plan, eftersom det relevanta för artikeln är hur det påverkar Sverige. Meningen “Den första invandringsvågen var alltså en flyktingvåg. Den andra vågen däremot var en arbetskraftsinvandring” (Ericsson 1986:8) uttrycker detta. Texten skriver alltså in kollektivet “flyktingar” i kollektivet “invandrare”, och avlägsnar sig ännu mer från att ta hänsyn till

flyktingars individualitet.

Det är en typ av rapportering som gör de avpersonaliserade och avhumaniserade, eftersom det kan ses bidra till att texten betraktar flyktingar som objekt för att deras mänskliga och individuella sida inte framträder. Däremot kan detta ses som en nödvändighet för och en inneboende egenskap av nyhetsartiklar, på grund av genren, sammanhanget och den politiska vinkeln som gör att texterna fokuserar på hur det svenska samhället påverkas. När det gäller reportagen blir diskussionen intressant, eftersom själva genren förutsätter att texten kommer nära verkligheten den skildrar och därför ger uttryck för individualitet. I "Charm" följer resonemanget i vissa moment en logik av att det som gäller för en gäller för alla. Detta kommer fram när den lokala befolkningen i orterna kommer till tals och säger till exempel "De talar med för höga röster", "De passar inte tiden i tvättstugan" och "De knyter inte ihop soppåsen på rätt sätt" (Tegnvall 1988:7). "Ett år av flyktingkris", å andra sidan, följer två flyktingars individuella situation, och tar därmed hänsyn till deras liv i detalj och får dem att framträda som individer. Detta kommer fram tydligt när paret först introduceras: "Den 26-åriga tyskläraren Alia Al-Shami och den 30-åriga ekonomen Mohammed Ekrayem (...)". Slutsatsen som kan dras är att det beror på perspektiv och den konsekventa närheten artiklarna har till flyktingarna de framställer.

Utifrån detta analysavsnitt kan man resonera att representationen av flyktingar i det empiriska materialet gör de främmande i olika grader. I vissa fall skapar det grund för en strukturell diskriminering och inbäddad rasism, som karakteriseras av att framställa dem negativt, samt reducera och avhumanisera dem. Det är något som förekommer i båda perioderna, men det empiriska material från andra halvan av 80-talet tenderar att göra det på ett mer markant och tydligt sätt. Detta avsnitt som har fokuserat på "de", följer ett resonemang som inte enbart innebär den beskrivna representationen av flyktingar, utan också bidrar till konstruktionen av motpolen "vi", en aspekt som både påverkar och påverkas av flyktingframställningen.

6.2. "Vi": bilden och perspektivet av Sverige

Analysen har hittills fördjupats i hur "de" framställs i artiklarna. Följande del kommer istället att fokusera på "vi:et", som i studien syftar på Sverige och svenska aktörer som rapporterar om flyktingar. Detta avsnitt delas upp i två delar: "Sverige som mottagarland" och "Sverige som en föreställd gemenskap".

6.2.1. Sverige som mottagarland

Det finns en väletablerad syn på Sverige som ett rättvist och tryggt land med goda medborgare, och landet har målats upp som ett folkhem där alla får plats (Hultén 2006:132). Denna självbild av ”vi:et” både utmanas och upprätthålls i det empiriska materialet .

I samtliga artiklar är det en röst av ett svenskt ”vi” som rapporterar om ett ”de”, även om ”Misslyckande”, ”Ett år av flyktingkris” och till viss del även ”Charm” också utgår från flyktingars perspektiv och röster i vissa instanser i texterna, som det har nämnts. Brune beskriver att flyktingar skildras utifrån den offentliga sektorns representanter och att deras röst endast kommer fram i andra hand i artiklarna hon studerade (1997:35f). En sådan typ av diskurs finns i samtliga artiklar, om än i mindre grad i ”Misslyckande” och reportagen där flyktingar framträder och hörs på ett tydligare sätt. En faktor till varför artiklar som ”Att stoppa flyktingarna innebär våld”, ”Vi klarar inte fler” och ”Iranier största invandrargruppen” utgår från ett starkt ”vi” är att de är intresserade av Sverige ur ett samhällsperspektiv, hur landet är och påverkas av att vara ett mottagarland.

I de utvalda artiklarna har det visat sig att huruvida texten utgår främst från ett ”vi” eller om den också tar hänsyn till flyktingars sida har betydelse för hur Sverige skildras som mottagarland. Det framkommer en tydligare kritik mot Sveriges mottagningssystem i artiklarna som utgår mer från ”de”-sidans perspektiv. ”Misslyckande”, till exempel, fokuserar redan i rubriken på ett misslyckande som Sverige gör när det kommer till att integrera nyanlända eftersom den rapporterar om integrationen för flyktingar och utgår från deras sida. Dock stämmer inte denna typ av hypotes för hela det empiriska materialet eftersom ”Ett år av flyktingkris” utgår från två flyktingars historia och röster men mestadels skildrar Sverige som ett bra mottagarland. Detta kan ha att göra med att det är ett reportage som speglar den ”svenska drömmen” på en individnivå istället för ett större politiskt sammanhang. Paret beskriver ett flertal gånger Sverige i en positiv dager, exempelvis ”Om barnet får växa upp i Sverige så kommer det att bli fantastiskt” (Orrenius 2016), där Alia syftar på barnet hon fick reda på att hon ska ha. Citatet ger belägg för att Sverige är ett bra mottagarland för paret genom att de ger uttryck för framtidsvision. Även ur andras uttalande i artikeln framställs Sverige på ett liknande sätt. Stefan Löfven citeras i uttalandet ”Mitt Europa bygger inte murar, vi hjälps åt” (ibid.). Att båda parter, det svenska ”vi:et” och flyktingarnas sida, redogör för en positiv bild av landet förstärker självbilden av Sverige som ett bra mottagarland. Det framkommer även negativa aspekter och problem med mottagningssystemet, men grundkänslan i artikeln är att Sverige ger en framtid och trygghet till flyktingar.

I artiklarna som till största del utgår från det svenska "vi:ets" röst och perspektiv ("Att stoppa flyktingarna innebär våld", "Vi klarar inte fler", "Iranier nu största invandrargruppen" och "Charm") tenderar landet att skildras som bra eller som att det gör allt vad det kan inför en viss situation. Meningar som belyser detta är "Sverige har länge försökt påverka flyktingpolitiken på EU-nivå" (Kärrman&Eriksson 2015), "Den iranska store ståtlige översten bor i en svensk småstad i skogen. En ung välvillig svenska undersöker huruvida det kan anses säker för honom att besöka midsommardansen i hembygdsgården" (Tegnvall 1988:7) och Palmlunds uttalande som lyder "Jag ser gärna en stor flyktingkvot men jag ser också att vi nu har fler flyktingar än vi kan klarar av på ett hyggeligt sätt" (Ribbing 1986:6). Det är citat som visar på att landets agerande när det gäller flyktingar styrs av goda intentioner.

Att artiklarna uttrycker olika syner på Sverige som mottagarland handlar både om vilken tid artikeln skrevs i och vem som representeras i artikeln. Samhällskontexten har betydelse för de diskurser som skapas i en text, men dessa skapas även utifrån de ramverk som journalisterna. I exempelvis "Att stoppa flyktingarna innebär våld" ligger ramarna till grund för att texten speglar en världsbild där man ser en katastrof, "flyktingkrisen", infinna sig. Detta framkommer i hur texten refererar till uttalanden av Alliansen, exempelvis "(...) dagens nivåer innebär en mycket stor påfrestning på mottagningssystemet" och "Till stor del handlar det om att skicka ett budskap till flyktingar på väg genom Europa om att läget i Sverige är ansträngt" (Kärrman & Eriksson 2016).

I "Vi klarar inte fler" kan ramverken kopplas till det Brune beskriver om att det är personer från den offentliga sektorn som många gånger representeras i journalistiken när det handlar om flyktingar, och att det därmed är genom deras ord och beskrivningar som Sveriges flyktingmottagande skildras (1997:35f). Palmlund visar sympati för flyktingar samtidigt som han framför en åsikt att det inte ska komma fler flyktingar till Sverige. Ett citat där detta uppdagades är "Från rent mänskliga utgångspunkter är det lätt att förstå dem, oberoende av vad de har gjort med sina pass och av vilka handlingar de har med sig. I många fall känner de en välgrundad fruktan för att stanna i sitt hemland. Men flertalet faller ändå inte under Genevekonventionen som beskriver vem som är flykting" (Ribbing 1986:6). Ambivalensen kan vara på grund av hans yrkesroll och dess ramar. Som generaldirektör för Invandrarverket är det antagligen viktigt att visa förståelse för flyktingar men samtidigt förhålla sig till den journalistiska genren och den politiska diskursen som reproduceras i artikeln.

En slutsats är att artiklarna från 2010-talet innehåller en mer öppen och uttalad kritik mot Sverige än artiklarna från 1980-talet, men den positiva bilden av Sverige som mottagarland lever kvar. Att kritik uppdagas tydligare i nutidens empiriska material kan ses som ett tecken

på att flyktingmottagandet numera är en mer diskuterad och ifrågasatt fråga än vad det har varit tidigare.

6.2.2. Sverige som en föreställd gemenskap

I samtliga artiklar finns det en underförståddhet att "vi:et" innefattar svenskar i det svenska samhället. Begreppet *svensk* står för en föreställd nationell gemenskap som upprätthålls i och reproduceras i det empiriska materialet. Tidningen skrivs på svenska, utgår från det svenska samhället och behandlar ämnen ur perspektiv som är relevanta för och tilltalar den gruppen.

På olika sätt ger artiklarna uttryck för en svensk föreställd gemenskap oavsett vilket år de är skrivna i eller om de utgår främst från "vårt" eller "deras" perspektiv. Hur den yttras skiljer sig dock mellan artiklarna. I "Att stoppa flyktingarna innebär våld" och "Vi klarar inte fler" citeras experter och makthavare som representerar och talar för det svenska samhället. Man pratar utifrån ett "vi", som underförstått involverar de som läser tidningen, och exkluderar "de andra" från den gemenskapen i och med att de betraktas och därmed görs främmande. Ett exempel är när en makthavande person som Palmlund i "Vi klarar inte fler" uttrycker "Vi har svårt att klara av de 1700 per månad som nu söker asyl här. Dessutom begränsas vår möjlighet att föra en aktiv flyktingpolitik (...)." (Ribbing 1986:6), där "vi" syftar på Sverige. "Att stoppa flyktingarna innebär våld" använder sig inte av pronomen "vi" på det sättet, men skildrar flyktingfrågan som viktig för Sverige som helhetsgrupp och gemenskap, till exempel i "I Sverige pågår nu en het debatt om att försöka begränsa antalet asylsökande" (Kärman&Eriksson 2015).

Den föreställda gemenskapen kommer fram på något annorlunda vis i reportagen. Båda artiklarna lägger fokus på den svenska nationens identitet och en diskurs om Sverige där gemenskapen syns. I "Ett år av flyktingkris" använder journalisten uttryck som "drömmer om en blågul framtid" (Orrenius 2016). "Blågul" konnoteras med Sverige och "framtid" innefattar här någont positivt när det associeras med "blågul". Även i "Charm" framkommer en diskurs om att de svenska normerna är det som bör eftersträvas, vilket kommer fram "De åtta afrikanska flyktingar som bodde i byn var jättetrevliga och väl medvetna om vart de kommit och hur man ska uppföra sig i en svensk småstad" (Tengvall 1988:7).

Hultén beskriver att framställningen av en nationell gemenskap kommer fram i pressrapporteringen där vissa grupper betraktas som främlingar (2006:130f). I artiklarna kan man finna att gemenskapen stärks och bibehålls på ett underliggande sätt när flyktingar representeras. För det första är det ett svenskt "vi" som står bakom texternas produktion och

därmed mer eller mindre skapar artiklarna enligt och för ramarna av den förställda gemenskapen. En effekt är "vi:et" exkluderar de grupper som observeras och rapporteras om, eftersom de framstår som främmande och utanför "vi"-kretsen som i slutändan adresseras. Genom att förstärka "de"-dimensionen, förstärks också "vi:et", den nationella gemenskapen.

Den nationella gemenskapen är dock föreställd. Alla i "vi:et" har inte samma åsikter och känner inte varandra. Förutom gemenskapen att man bor i samma land och pratar samma språk finns det ingen verklig sammanhållning mellan alla svenskar. När journalisten och de tilltalade personerna i artiklarna skildrar Sverige på ett sätt som förstärker distinktionen mellan ett "vi" och ett "de" införlivas tanken om den nationella gemenskapen hos läsarna och stärker den föreställda gemenskapen som *Svenskar* har och som *flyktingar* inte är en del av.

6.3. "Vi och de"

Tidigare har analysen behandlat aspekter av "vi" och "de" som mer specifikt tillhör den ena eller andra parten i motsatsparet. I denna del kommer relationen mellan dessa beståndsdelar att diskuteras, både som en relation kantad av konflikt men även hur konflikten innefattar en maktrelation.

6.3.1. En konfliktrelation

"Vi" och "de" är som nämnts motpoler, och innefattar därmed en konflikt. Denna skildras på olika sätt i samtliga artiklar med några som beskriver konflikten utifrån ett "vi"-perspektiv och andra utifrån ett "de"-perspektiv. I generella drag handlar konflikten som bedrivs i artiklarna om *samhället* Sverige ("vi") mot *gruppen* flyktingar ("dem"), även om reportagen går ner på individnivå som uttryck för den större konflikten.

Texternas uttryckssätt förstärker ofta konflikten. Att skriva "bråk mellan svenskar och flyktingar" (Tengvall 1988:7) som i "Charm" bibehåller separationen mellan "vi:et" och "de:et", och även konflikten däremellan. Ett annat exempel finns i 2010-talets "Att stoppa flyktingarna innebär våld" som berättar hur den politiska debatten sett ut under en tid angående flyktingmottagandet. Meningen "Partiet upprepade kravet på gränskontroller och föreslog samtidigt att Sverige ska stoppa flyktingar vid gränsen om de inte registrerats i något annat land enligt Dublinförordningen." (Orrenius 2016) förstärker påståendet att det finns en konflikt mellan samhället Sverige och gruppen flyktingar, eftersom de framstår som nämnt som en utmaning för landet.

I artiklarna är det däremot inte enbart en konflikt och separerande mellan "vi" och "de"

som framställs utan i vissa fall skildras även en gemenskap mellan motpolerna. Detta framkommer i båda utvalda reportage, men inte i nyhetsartiklarna. "Charm" beskriver till exempel hur en grupp afrikanska flyktingar välkomnas positivt av svenska medborgare och beskriver även hur flyktingar och svenska invånare i en liten ort skapat en gemenskap med varandra. Att det är i reportagen men inte nyhetsartiklarna som en gemenskap mellan flyktingar och svenskar skapas kan grunda sig i den journalistiska genre samt diskurser som finns däri. Som nämnt i analysavsnittet "Flyktingar som problem" utgår nyhetsartiklar från att det finns ett problem och därmed konflikt. Diskurserna som associeras till den dimensionen finns inte på samma sätt i reportagen som istället skildrar en individnivå på problem istället för mer komplexa samhälls- och politisk nivåer på det. Reportaget från 2016 handlar om ett pars problem att hantera en situation av flyktingskap och vägen att komma in i ett svenskt samhälle. Reportaget från 1980-talet lyfter fram problemet om hur flyktingar lever efter en svensk vardag i några olika små kommuner.

6.3.2. En maktrelation

Som uttryckt ovanför finns det en tydlig maktrelation mellan "vi" och "de" i medierapporteringen om flyktingar, och att dessa maktnivåer skapar en svårighet för att lösa oppositionen mellan motsatsparet.

Att det är "vi" som skildrar "dem" i "vår" dagstidning synliggör en relation där "vi" besitter en högre maktposition. "Vi"-gruppen presenteras som en starkare del av oppositionen vilket tydligt visas i samtliga studerade artiklar. För att "de" ska få prata och yttra sina åsikter i *DN* behöver de godkännande från "oss". Detta handlar om den textuella nivån i artiklarna, men makten ligger även i samhällskontexten. När flyktingar kommer till Sverige är det efter "våra" regler som "de" ska anpassa sig, det är "vi" som bestämmer över "dem".

Att makten synliggörs genom situationer och händelseförlopp skildras i artiklarna som har studerats. Det är Sverige som styr flyktingarna och som har ett övertag över deras liv när de kommer till Sverige. I "Att stoppa flyktingarna innebär våld" framstår flyktingar som en passiv grupp och som att deras agerande är ett resultat av det som överordnade säger. Den passiva formen syns i uttryck som exempelvis "skickas tillbaka", vilket upprepas vid flertalet gånger av både journalisten och professorer, och "Sverige ska stoppa flyktingar" (Kärman & Eriksson 2015) där Sverige är den aktiva aktören med makten. Sverige presenteras som entiteten med kontroll över flyktingars liv.

Den språkliga nivån av makt kommer alltid att sluta i att det är "vi" som har makten

eftersom det är “vi” som rapporterar om “de”. Journalisten tolkar en berättelse och skapar text utifrån sina ramar, som är förbundna med *DN* och det svenska samhället. Att ha makt över ordet behöver dock inte innebära att “vi”-sidan utnyttjar makten så att man med uttryck och ordval införlivar en härskarteknik som bygger på ett maktövertag, där flyktingar framställs som mindre värda än svenskar och maktövertaget till ett problem som handlar om rasism och diskriminering. Ett maktövertag som kan ses visa på en inbäddad rasism är inte lika tydlig i materialet från 2010-talet som i de studerade artiklar från 1980-talet. Detta handlar dels om att “de”-sidan får komma till tals men även att vissa nedvärderande eller överdrivna uttryck inte finns med på samma vis. I “Misslyckande” och “Ett år av flyktingkris” lyfts även flyktingars tankar. Artiklarna höjer inte endast upp den egna gruppen och innehar inte en total makt över “de andras” yttrande, men eftersom det är journalisten som tolkar innehåll och skapar text finns den slutliga makten i “våra” händer. När artiklarna skildrar “de”-sidan sker detta dock med utgångspunkt i att “de” är offer och detta symboliserar att någon, “vi”, har makt över de som sitter i offerpositionen. Det syns även i dessa artiklars innehåll att Sverige har makten eftersom det görs tydligt att det är Sverige som styr över flyktingarna som kommer.

1980-talets artiklar skildrar ett maktövertag i språket som blir uttryck för inbäddad diskriminering. I artiklarna kommer “de”-sidans synsätt knappt fram vilket som förklarar speglar att “vi” skriver artiklarna och avgör vem som får yttra sig. “Charm” är ett exempel på hur den språkliga nivån i texten innehåller nedvärderande uttryck. Rubriken “Flyktingarnas svenska vardag: Charm, ett livsvillkor” tyder på maktnivåer där flyktingar har en lägre position. Om man börjar med att charm är ett livsvillkor framträder en diskriminerande och nedvärderande tanke. Rubrikens andra utmärkande uttryck är “svenska vardag”, som skapar direkt en motsats mellan svensk och icke-svensk, och att den svenska vardagen ska eftersträvas, vilket visar på att “svensk” är något bättre, och annat, än “icke-svensk”.

Två olika dimensioner av “vi”-sidans makt framkommer alltså i samtliga artiklar. Den ena innebär den maktställning som Sverige har när det är flyktingar som kommer dit och måste förhålla sig till landets regler och bestämmelser. Detta syns i alla artiklar oavsett när de skrevs. Den andra innefattar maktutövandet i artikelspråket där det finns en klar skillnad mellan de studerade artiklarna från 2010-talet och 1980-talet.

7. Slutdiskussion

Det är många faktorer som spelar in i hur pressens rapportering ser ut när det gäller representationen av flyktingar. Bland dem kan man nämna exempelvis diskurser, ideologi och samhällsstrukturer samt de journalistiska genrerna. Trots faktumet att det finns diskurser och

rapporteringar som motverkar inbäddad rasism och diskriminering genom att ta hänsyn till flyktingars sida och perspektiv är det viktigt att vara medveten om de dimensionerna existerar i pressen och i det empiriska materialet. Detta eftersom *DN* är en inflytelserik och rikstäckande medieinstitution som har en viktig roll i att reproducera diskurser. Genom att utgå från en ideologisk grund som orättvist framställer flyktingar kan det ha en påverkan i befolkningens verklighetsuppfattning. Rapporteringar med diskriminerande premisser naturaliseras och det är därmed viktigt att medvetandegöra de textuella och diskursiva strategierna som bidrar till det, utifrån grundidéerna för kritisk diskursanalys.

I uppsatsen framkommer slutsatsen att representationen genom motsatsparet “vi och de” är aktuell i det empiriska materialet och har en avgörande betydelse för hur mening skapas kring flyktingar, och det har därmed påverkat hur analysen har formats. Det är en opposition som består av synen på det främmande som reproduceras och reproduceras av betraktarens (medieaktörens och mediepublikens) identitet, och dessa två dimensioner bygger på en relation av opposition och makt. Med grund i motsatsparet görs flyktingar främmande och presenteras som en underordnad del av en maktordning i vissa dimensioner av medierapporteringen, vilket ligger i enlighet med det som tidigare forskning har framfört.

Det är svårt att finna en lösning på den konfliktrelationen som skapas om det hela tiden sker ett separerande av “vi” från “de”. Att motsatsparet finns är svårt att frånga men det är inte en omöjlighet att se de två dimensionerna på ett mer jämlikt plan. Båda parter har del i konfliktlösningen, men kanske är det “vi:ets” uppgift att ta första steget. Det är trots allt “vi:et” som utövar både öppen och inbäddad rasism i medier, det är “vi:et” som i rapporteringen upprätthåller den klara skillnaden mellan vem som är “vi” och vem som är “de” och det är “vi:et” som inte låter “deras” åsikt komma fram i samma utsträckning. Det empiriska materialet visar även på att ett perspektiv och diskurs som är mer avlägsna från själva flyktingarna ger dem en mer negativ representation. Detta sker både i det empiriska materialet från andra halvan av 1980- och 2010-talet. Det vore dock felaktigt att hävda att det finns en absolut och oföränderlig norm i pressens rapportering av att utgå från en inbäddad diskriminering. Diskurser finns kvar genom tider men är föränderliga och kommer till uttryck på olika sätt. Faktum är att samtidens empiriska material både humaniserar och reducerar flyktingar. Detta visar att rapporteringen är mångfacetterad och dynamisk, precis som samhället den rapporterar om. I slutändan kommer det fram att det som styr texten är dess individuella (men inte isolerade) perspektiv och diskurserna den reproducerar.

Även om studien endast bygger på ett smalt urval av empiriskt material visar dess positiva aspekter förhoppningsvis på tendenser till en positiv utveckling i medierapporteringen om

ämnet. Brune har uttalat sig om mediernas roll och agerande, och säger att ”Den grundläggande tesen i årsskriften är att det idag, jämfört med tidigare i vag mening, finns en medvetenhet på de stora nyhetsmediernas redaktioner om att medierna inte har tagit sitt demokratiska ansvar i skildringen av Sverige som ett mångkulturellt, flerkulturellt och flerreligiöst samhälle.” (2006:89). Dock är samtidens samhälls- och mediekontext samt flyktingsituation fortfarande aktuell vilket gör att det är svårt att ha distans från ämnets rådande diskussion. Idag finns det en distans till 1980-talets medierapportering och det som uppfattas som rasism och diskriminering var säkerligen många gånger naturaliserat och ouppmärksammat då. Detta handlar som förklarar om att diskurserna och ramverken är bundna till samhällskontexten.

Problemområdet som har studerats i denna uppsats är stort och komplext. Det finns olika möjligheter till att utveckla studien och applicera andra infallsvinklar. En möjlig sådan utveckling är att, i en tvärvetenskaplig anda, ställa *DNs* representation av flyktingar mot tidningens ideologiska positionering och även studera olika typer av rapportering, till exempel jämföra med en kvällstidning som *Expressen*.

Käll- och litteraturförteckning

Allan, S. (2010). *News culture*. 3. ed. Maidenhead: Open University Press

Berglez, P. (2010). "Kritisk diskursanalys" i Ekström, M. och Larsson, L. (red.): *Metoder i kommunikationsvetenskap*, ss.265–288, Lund: Studentlitteratur

Bergström, G.& Boréus K. (2005). "Diskursanalys" i Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2., [omarb.] uppl., ss. 305-360, Lund: Studentlitteratur

Brune, Y. (1997), "Journalistikens Andra: Invandrare och flyktingar i nyheterna" i *Nordicom Information*, 4, ss. 33-47

Brune, Y. (2006), "Den dagliga dosen. Diskriminering i Nyheterna och Bladet" i Camauër, L., Nohrstedt, S. (red.), *Mediernas Vi och Dom: Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*, ss. 89-122, Stockholm: Fritze

Dagspress.se (2014), "Fakta om marknad och medier", (hämtad 2017-05-27)
http://www.dagspress.se/images/stories/SvenskDagspress2015_2016_webb.pdf

Fairclough, Norman (1995). *Media discourse*. London: Edward Arnold

Graf, H. (2015), "Journalistiken och den etniska mångfalden", i Karlsson, M. och Strömbäck, J.(red.), *Handbok i journalistikforskning*. ss. 335-352. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Guedes Bailey, O., Ramaswami, H. (2005). "Racialized 'othering': representation of asylum seekers in news media" i Allan, S. (red.) *Journalism: critical issues*, ss. 274-285.
Maidenhead: Open University Press

Hall, S. (1990), "The whites of their eyes: racist ideologies and the media" i *Gender, race and class in media: a text-reader* (2003), ss. 89-93, 2. ed. Thousand Oaks: Sage

Hall, S. (2013a). "The work of representation" i Hall, S., Evans, J. & Nixon, S. (red.): *Representation*. 2. ed., ss. 1-46, London: SAGE

Hall, S. (2013b). "The Spectacle of the 'other'" i Hall, S., Evans, J. & Nixon, S. (red.): *Representation*. 2. ed., ss. 215-271 London: SAGE

Holmberg, Å. (1994). *Världen bortom västerlandet. 2, Den svenska omvärldsbilden under mellankrigstiden* = [The non-European world through Swedish eyes, from 1915 to 1940]. Göteborg: Kungl. Vetenskaps- och vitterhets-samhället

Hultén, G. (2006), "Främlingar i nationens spegel", i Camauër, L. & Nohrstedt, S. A. (red.), *Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*, ss. 123-162, Stockholm: Fritze

Häger, B. (2009). *Reporter: en grundbok i journalistik*. 1. uppl. Stockholm: Norstedt

Johansson, B. (2015), "Journalistiken, objektiviteten och partiskheten", i Karlsson, M. Och Strömbäck, J.(red.), *Handbok i journalistikforskning*. ss. 189-206. 1. Uppl. Lund: Studentlitteratur

Ledin, J. och Moberg, U. (2010): "Textanalytisk metod", i Ekström, M. och Larsson, L. (red.), *Metoder i kommunikationsvetenskap*, ss.219–246, Lund: Studentlitteratur

KhosraviNik, M. (2010), "The representation of refugees, asylum seekers and immigrants in British newspapers: a critical discourse analysis", i *Journal of Language and Politics*, 9(1), ss. 1-28

Lindgren, S. (2009). *Populärkultur: teorier, metoder och analyser*. 2., [rev.] uppl. Stockholm: Liber

Migrationsverket (2016), "Fakta om migration: historik" (hämtad 2017-04-10)
<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Fakta-om-migration/Historik.html>

Migrationsverket (2017a), "Asylsökande till Sverige under 1984-1999", (hämtad 2017-04-10)
<https://www.migrationsverket.se/download/18.2d998ffc151ac3871598171/1485556079445/Asylsökande+till+Sverige+1984-1999.pdf>.

Migrationsverket (2017b), "Asylsökande till Sverige under 2000-2016", (hämtad 2017-04-10)
<https://www.migrationsverket.se/download/18.585fa5be158ee6bf362fd2/1485556063045/Asylsökande+till+Sverige+2000-2016.pdf>

Montesino, N. (2008), "Flyktingskap, ett handikapp", i *Socialvetenskaplig tidskrift*, ss. 37-51, (2008), nr. 1

Shehata, A. (2015), "Journalistikens dagordningar och gestaltningar", i Karlsson, M. och Strömbäck, J. (red.), *Handbok i journalistikforskning*. ss. 353-372. 1. Uppl. Lund: Studentlitteratur

Tesfahuney, M. (2001), "Globaliserad apartheid - fästningen Europa, migration och synen på de Andra", i McEachrane, M. & Faye, L. (red.), *Sverige och de Andra: postkoloniala perspektiv*. ss. 187-215. Stockholm: Natur och kultur

Østbye, H., Knapskog, K., Helland, K. & Larsen, L. O. (2004). *Metodbok för medievetenskap*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

Empiriskt material

Ericsson, B. A. (1986), "Finska folkvandringen förbi: iranier nu största invandrargruppen", i *Dagens Nyheter*, 28-12-1986, s.8

Kärroman, J. & Eriksson, K. (2015), "Att stoppa flyktingarna innebär våld", i *Dagens Nyheter*, 11-11-15

Orrenius, N. (2016), "Ett år av flyktingkris", i *Dagens Nyheter*, 26-08-16

Ribbing, M. (1986), "Thord Palmlund om flyktingströmmen: 'Vi klarar inte fler'", i *Dagens Nyheter*, 04-10-86, s.6

Stenberg, E. (2016), "Misslyckande att nyanlända passiviseras", i *Dagens Nyheter*, 13-06-16

Tengvall, G. (1988), "Flyktingarnas svenska vardag: Charm ett livsvillkor", i *Dagens Nyheter*, 25-09-1988, s.7